

**ЕЛЕКТРОФІЗИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЛАЗМОВОГО КАНАЛУ
ЛІДЕРА В ДОВГОМУ ПОВІТРЯНОМУ ПРОМІЖКУ ДВОЕЛЕКТРОДНОЇ
РОЗРЯДНОЇ СИСТЕМИ “ВІСТРЯ–ПЛОЩИНА” З КОМУТАЦІЙНИМ
АПЕРІОДИЧНИМ ІМПУЛЬСОМ ВИСОКОЇ НАПРУГИ**

Баранов М.І.

*НДПКИ «Молнія» Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Надані результати визначення основних електрофізичних характеристик (ЕФХ) плазмового каналу позитивного лідера при іскровому пробі довших повітряних проміжків в двоелектродній розрядній системі (ДЕРС) “вістря-площина” стандартним комутаційним аперіодичним імпульсом високої напруги $U_{12}(t)$ часової форми $T_m/T_p \approx 200$ мкс/1990 мкс позитивної полярності, де T_m , T_p – відповідно час, який відповідає амплітуді U_{12m} цього імпульсу напруги і його тривалості на рівні $0,5U_{12m}$. Під основними ЕФХ плазмового каналу лідера, який виникає при електричному пробі довших повітряних проміжків в досліджуваній ДЕРС “вістря-площина”, розуміються: густина n_{eL} електронів і електричний потенціал U_{eL} в головці лідера; погонний заряд q_{Ll} каналу лідера; густина δ_{eL} електронного струму i_{eL} і цей струм i_{eL} в каналі лідера; напруженості електричного поля всередині E_{Li} і зовні E_{Le} каналу лідера; довжина l_s стримерної зони перед головкою лідера; максимальна електронна температура T_{mL} в плазмі каналу лідера; погонний активний опір R_{Ll} і повний активний опір R_{Lc} каналу лідера. Показано, що максимальна електронна температура T_{mL} в плазмі лідера для повітряної ДЕРС “вістря-площина” при густині $n_{eL} \approx 0,7 \cdot 10^{21}$ м⁻³ електронів в плазмі лідера цієї ДЕРС приймає чисельне значення $T_{mL} \approx 15,39 \cdot 10^3$ К. Встановлено, що при мінімальній довжині $l_{min} = 1,5$ м повітряного проміжку в цій ДЕРС з пробивною напругою $U_d \approx 611,6$ кВ при густині n_{eL} електронів в сферичній головці цього лідера радіусом $R_{eL} \approx 0,5$ мм біля $n_{eL} \approx 0,7 \cdot 10^{21}$ м⁻³ її потенціал U_{eL} змінюється від рівня $U_d \approx 611,6$ кВ (початок розвитку лідера) до нуля (завершення розвитку лідера і настання при довжині його каналу $l_L \approx 1,13l_{min}$ в проміжку ДЕРС кризної фази розряду). Показано, що в стримерній зоні проміжку поблизу головки лідера (при $R_{eL} \approx 0,5$ мм на відстані $x_s \approx 10R_{eL} \approx 5$ мм від неї) досліджуваної ДЕРС ($l_{min} = 1,5$ м) формується надсильне імпульсне електричне поле з максимальною напруженістю біля $E_{Lem} \approx 21,1$ МВ/м. При цьому усереднена за довжиною зигзагоподібного шляху проростання в повітрі лідера розряду напруженість E_{Li} подовжнього електричного поля всередині його каналу радіусом $R_L \approx 0,5$ мм в досліджуваній ДЕРС для випадку, коли $l_{min} = 1,5$ м і $U_d \approx 611,6$ кВ, при питомій електропровідності $\gamma_{Le} \approx 10^4$ (Ом·м)⁻¹ рівноважної плазми каналу лідера складає $E_{Li} \approx 16,6$ кВ/м. Встановлено, що усереднена довжина l_s стримерної зони в цій ДЕРС перед головкою лідера складає $l_s \approx 1,3$ м, а погонний заряд q_{Ll} каналу лідера дорівнює $q_{Ll} \approx 58,7 \cdot 10^{-6}$ Кл/м. Густина δ_{eL} струму i_{eL} в каналі лідера приймає значення $\delta_{eL} \approx 1,66 \cdot 10^8$ А/м², а струм i_{eL} у бік її заземленого електроду-площини – $i_{eL} \approx 130,5$ А. Погонний активний опір R_{Ll} каналу лідера складає $R_{Ll} \approx 127,3$ Ом/м, а його повний активний опір дорівнюватиме біля $R_{Lc} \approx 1,13R_{Ll} \cdot l_{min} \approx 215,8$ Ом.